

LAKENVELDERS

Tekst: Ruud Kreton

Foto boven: Henk Meijers

Sinds enige jaren neemt de belangstelling voor het houden van hoenders, zowel groot als kriel, weer toe. In Nederland is er uit chauvinisme een vraag naar vooral oude Nederlandse rassen. Een van die oud-Nederlandse rassen, dat altijd al sterk de aandacht heeft getrokken wegens zijn opvallend kleurpatroon, is de Lakenvelder. Maar over de toekomst van dit ras blijven we ons zorgen maken. Ondanks de niet aflatende inzet van de Nederlandsche Hoender Club en Lakenvelder speciaalclub, blijft het een ras waar maar weinig sportfokkers zich tot aangetrokken voelen. Waarschijnlijk heeft dit als reden, dat de Lakenvel-tekening moeilijk correct te fokken is. Daar komt dan nog bij dat de jonge dieren pas op kleur beoordeeld kunnen worden als ze volwassen zijn.

Een stap terug in de geschiedenis

Over de historie van het ras zijn twee verhalen in omloop. In Duitsland gaat men er van uit, dat de Lakenvelder een oorspronkelijk Duits ras is, dat omstreeks 1835 bekendheid verkreeg. De Nederlanders eisen ook de origine van dit ras op en baseren hun aanspraak op een oud reisverhaal uit 1727. Dit reisverhaal werd in 1925 afgedrukt in het tijdschrift 'Het Buitenverblijf'.

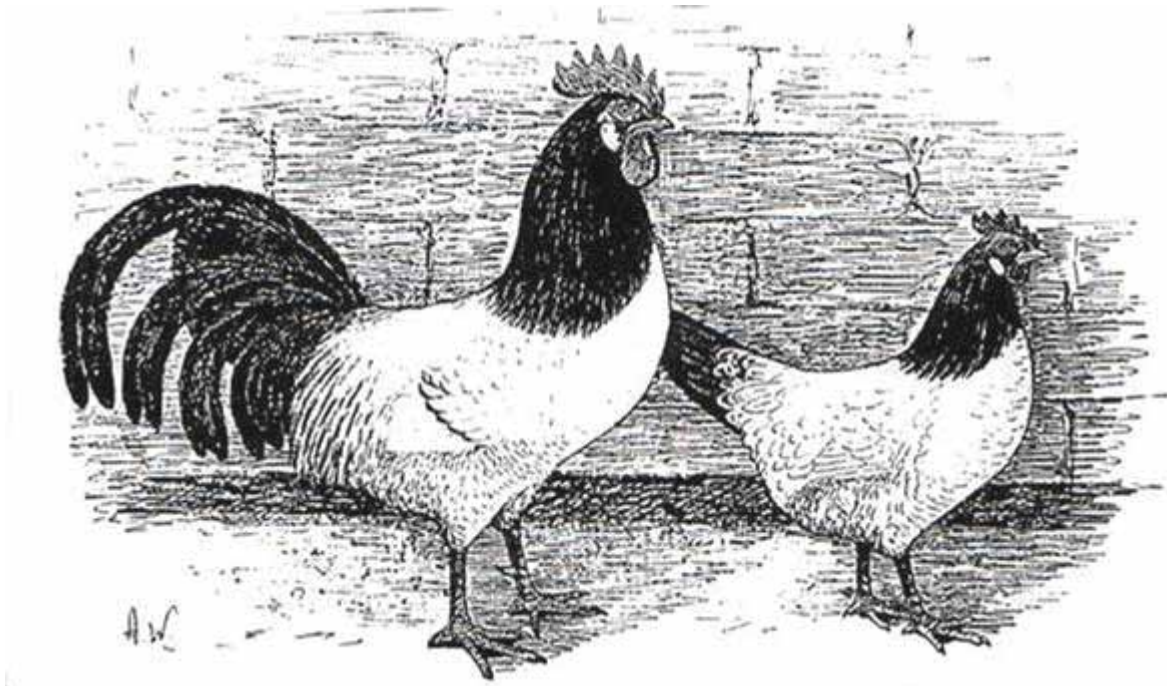
Rechts: Lakenvelder hen. Fokker en foto: Henk Meijers.

Ten eerste nu de Duitse versie

Omstreeks 1800 merkte men op, dat in de provincie Hannover uit de daar gehouden hoenders, te weten Westfaalse Doodleggers, soms enige hoenders vielen met een donkere staartpartij en donkere hals.

In 1819 waren er al een groot aantal van deze hoenders in de provincie Hannover, ze werden daarom Hannoversche Landhoenders genoemd. Een tweetal namen van fokkers die zich zeer ingezet hebben voor verbetering en verbreiding van deze hoenders waren de heren Bockelmann uit Melle en Meijer uit Minden. Uiteindelijk was het de fokker Wirtz uit Haldem die de dieren in de herfst van 1835 voor het eerst officieel tentoonstelde. Waarschijnlijk kregen deze geshowde dieren de naam "Lakenvelder" mee.

Boven: Een pentekening van de Duitse Lakenvelders omstreeks 1835. De meer gangbare benaming in die tijd was Hannoversche Landhoenders Deze dieren laten een wit lichaam zien met zwarte hals en staart.

De hen mist de omzoming op de staartdekveren. De haan toont vrijwel geen zadeltkening, doch laat wel duidelijk het zwarte vleugelbandje zien. (Een raskenmerk bij gepelde hoenders, zoals Oostfriesche Meeuwen en Groninger Meeuwen).

In Duitsland neemt men aan, dat deze Lakenvelders afstammen van de zilvergepelde Westfaalse Doodleggers, zoals hiervoor weergegeven, mede gelet op de gepelde tekening die als terugslag te zien was bij in die tijd geshowde dieren. Vanaf 1835 maakte de Lakenvelder een geweldige opgang in deze landstreek en kwam bijna op elke boerenhoeve wel voor. Maar met het bekend worden van vreemde rassen, zoals de Italiaanse Leghorns, daalde hun populariteit even snel als hij was opgekomen. De Lakenvelders verdwenen bijna van het toneel en in 1875 waren er nog maar weinig dieren over.

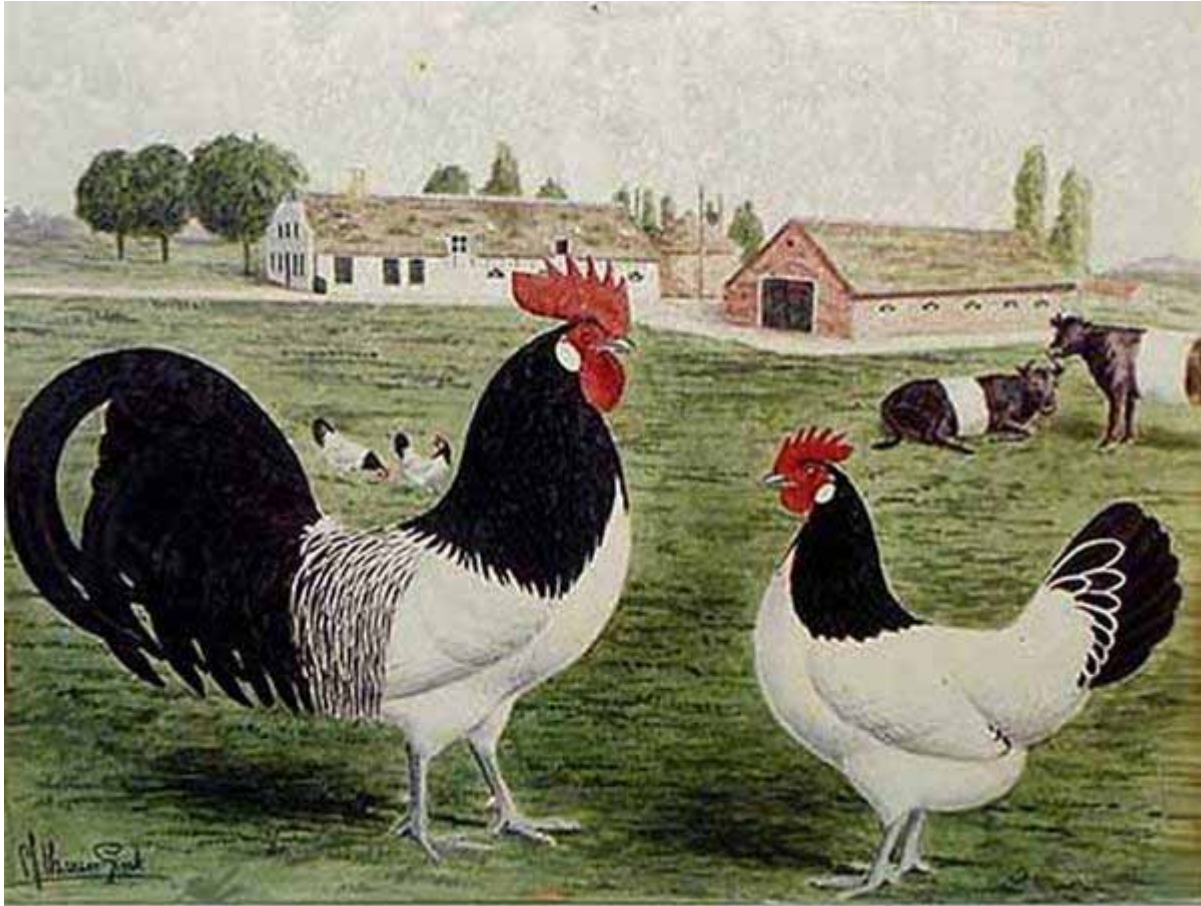

Ten tweede de Nederlandse lezing

Deze is gebaseerd op een oud document uit 1727. Dit document, zijnde een reisverhaal, werd in 1925 gepubliceerd in het tijdschrift 'Het Buitenverblijf'. In dit verhaal wordt gesproken over 'Lakenveltsche Hoenders'. De naam van het ras zou ontleend zijn aan de buurtschap Lakerveld, die ligt tussen Meerkerk en Lexmond.

(foto links: Dirk de Jong)

In die tijd werden in deze buurtschap hoofdzakelijk zwart en wit getekende hoenders gefokt en gehouden. De mening, dat het een Nederlands hoenderras is, wordt nog versterkt door het feit, dat we in Nederland ook het rundveeras de Lakenvelder kennen, welk ras reeds in 1650 door de schilder Huisman werd afgebeeld. De jaartallen van de Nederlandse versie over het ontstaan van de Lakenvelder zijn dus van oudere datum dan die van de Duitse versie. Misschien zouden we daarom de Lakenvelder toch een oud Nederlands hoenderras mogen noemen.

Boven: Lakenvelders, tekening van Van Gink. Archief Nederlandse Hoenderclub.

Er is echter nog een derde mogelijkheid

In het verleden was er een hechte handelsband tussen Westfalen en Nederland. Landarbeiders uit Westfalen trokken onder economische druk in grote aantallen in het voorjaar vanuit Westfalen naar ons land. In de nazomer volgde de omgekeerde route als ze huiswaarts keerden. Het is mogelijk, dat zij dieren en eieren van de meest donkergekleurde Hannoversche Landhoenders hebben meegenomen naar Nederland en dat er vanuit Nederland zwart en wit getekende hoenders - of eieren van deze - werden meegenomen naar Westfalen.

De kooplieden uit die tijd, veelal leurende in stoffen, garen en band, zullen ook wel andere zaken zoals eieren en/of hoenders hebben verhandeld in hun nering. In deze derde mogelijkheid is er dus een duidelijke koppeling tussen het ras Hannoversche Landhoenders en Lakenveltsche Hoenders, beiden met een zwart-wittekening. Ook de naam Lakenvelder wordt in deze tijd van handelsbetrekkingen (\pm 1835 t/m 1875) in zowel in Duitsland als Nederland gebezigd.

Als we er vanuit gaan, dat Hannoversche Landhoenders, in principe Lakenveltsche Hoenders waren (want hun geschiedenis gaat verder terug dan het Jaar 1800), dan kunnen zowel Duitsland als Nederland claimen het land van oorsprong te zijn.

Lakenvelders in Nederland omstreeks 1920.

De halstekening van de hen heeft teveel wit, maar de brede staart heeft een goede tekening. Let ook op de goed ontwikkelde legbuik!

De haan heeft een fraai diepzwart halsbehang, maar door het ontbreken van een aantal staartdekveren toont hij erg veel wit dons bij de staartaanzet. In die tijd was er nog geen vaste eis voor de kleur van de zadelveren; men streefde naar zo donker mogelijk. Foto's: Avicultura.

Tenslotte nog een vierde theorie

Deze theorie gaat uit van het feit, dat de naam Lakenvelder afstamt van het tekeningpatroon. Namelijk een wit laken op een zwarte ondergrond. (veld).

De "Oxford English Dictionary" uit 1772 zegt dat runderen met een witte band over het lichaam uit Nederland stammen.

Naspeuringen leverden de ontdekking op, dat dit tekeningspatroon reeds beschreven stond in de "Chronica Bohemarium" uit de 12^e eeuw, als een brede witte band op een zwart rundveeras; het ons bekende Lakenvelder rundveeras. Waarschijnlijk heeft het hoenderras in het verleden wegens kleurgelijkenis met deze runderen, de naam "Lakenveltsche" verkregen.

**Links: Lakenvelder koeien.
Foto Aviculture Europe**

Niets is definitief

Zoals u uit het voorgaande kunt opmaken is noch de oorsprong van het ras, noch de herkomst van de naam 'Lakenvelder' definitief vast te stellen. Misschien wordt er in de loop der tijd nog een vijfde aan de reeds bestaande 4 theorieën toegevoegd. In ieder geval heeft een stap terug in de geschiedenis, ons niet dichter bij de oplossing van het mysterie gebracht. Eén ding weten we echter

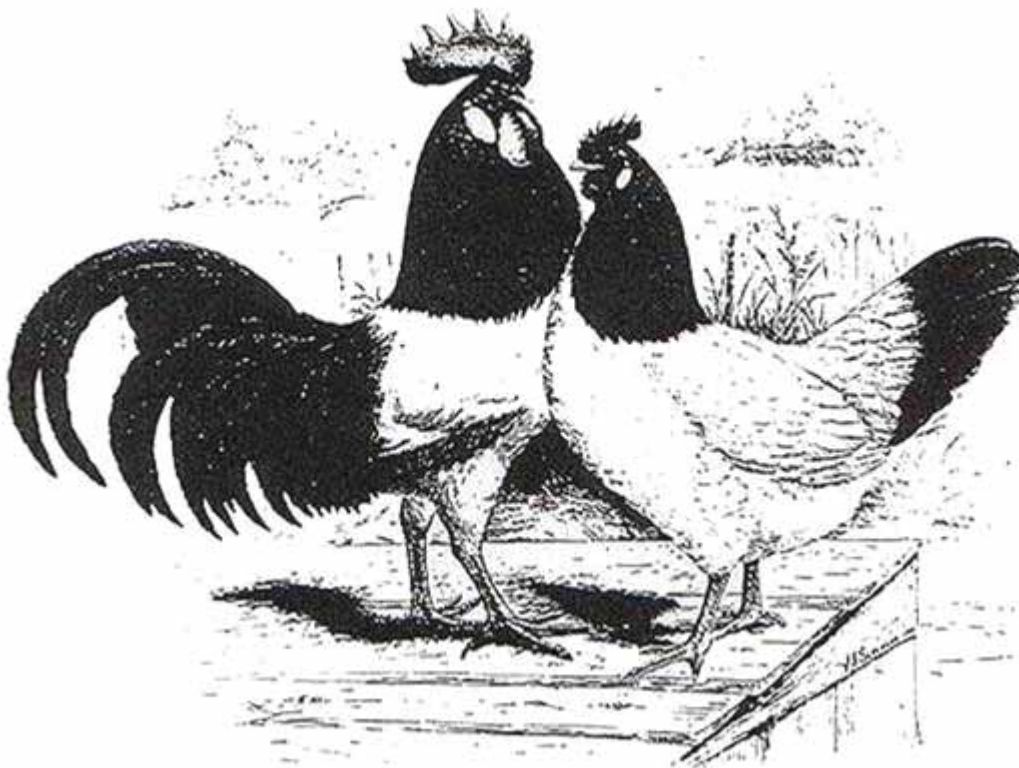
wel zeker; de dwergvorm van de Lakenvelder is een puur Nederlands fokproduct. De creatie hiervan vond plaats omstreeks 1939.

Lakenvelders in Engeland

Rondom de eeuwwisseling (1800/1900) werden ook "Lakenveltsche hoenders" geïmporteerd in Engeland. Deze import verliep voornamelijk via Nederland. Lewis Wright merkt in zijn 'Illustrated Book of Poultry' op, dat er verschil was tussen Nederlandse en Duitse import.

De Nederlandse hanen vertoonden een donker zadel en de Duitse een lichtgekleurd zadel. Verder merkt hij op, dat de hennen een zwartgrijze hals en staart lieten zien en niet het zo begeerde diepzwart. De Engelsen trachten zoveel mogelijk het Nederlandse kleurpatroon te evenaren, doch creëerden toch geleidelijk aan een eigen kleurpatroon, namelijk een dier met erg veel zwart.

Uiteindelijk werden de Lakenvelders in Engeland zodanig gefokt, dat de hanen zelfs een geheel zwarte rug vertoonden. Later heeft men dit extreme kleurpatroon niet meer nagestreefd. Thans worden de Lakenvelders meer gefokt zoals ook de Nederlandse Standaard ze verlangd.

Boven: Een pentekening van de Engelse Lakenvelder omstreeks 1900. Ook hier mist de hen de omzoming van de staartdekveren. Bij de haan missen we het vleugelbandje, doch hij toont wel een egaal zwart zadel en zwarte grote slagpennen.

Het huidige Nederlands kleurpatroon houdt het midden tussen beiden. (Een gedetailleerde omschrijving kunt u nalezen in de NHDB Pluimvee Standaard.)

Beknopte rasomschrijving

De Lakenvelder is een middelgroot, lichtgebouwd hoen van het landhoentype, met een gestrekte, goed gevulde romp en niet te laag gedragen staart. Ze hebben een enkele kam, witte oren en de oogkleur is roodbruin of diep oranje. De poten zijn leiblaauw. Ze zijn alleen erkend in de 'Lakenvelder tekening', die bij haan en hen vrijwel gelijk is. De rode kam en de witte oren contrasteren prachtig met de fluweelzwarte kop en hals, om vervolgens een bijna nóg mooier contrast te maken met de zuiver witte lichaamsbevedering, gevolgd door nogmaals het intense zwart van de staartpartij. De zadelfveren van de haan zijn

wit met een brede, zwarte schachtstreeptekening. Bij de hen hebben de staartdekveren een wit randje. (In Nederland is bij de krielen ook een blauwe variëteit erkend, waarbij het zwart is vervangen door blauw.)

Links: Een doos vol Lakenvelder kuikens. Foto: Henk Meijers.

Lakenvelders in de foktoom

Het valt echter niet mee om een schoon, wit 'laken' te fokken tussen de diepzwarte hals en staart. Er kan veel fout gaan in de verdeling van het zwart en het wit. Als de haan bijvoorbeeld erg weinig of geen zadeltekening heeft, krijgen zijn dochters teveel wit in de hals. Enige lichte tekening in het bovendee van de halsveren is overigens bij de hen toegestaan.

Ook de vleugelpennen verdienen aandacht; de buitenvaan behoort wit te zijn en de binnenvaan zwart. Soms zijn ze geheel zwart, wat grotendeels een gevolg is van hennen met 'te' zwarte halzen. Maar het ontbreken van zwart is erger, want dat betekent dat het dier onvoldoende pigment bezit. Deze dieren moet u beter niet in de foktoom opnemen.

De donskleur moet licht blauwgrijs zijn; dieren met een witte in plaats van grijze onderkleur tonen het grootste contrast en kunnen misschien hoog scoren op de tentoonstelling, maar ook deze zijn voor de fok niet geschikt, omdat ze te weinig zwarte kleurreserve hebben. Om voldoende zwart in de foktoom te behouden, is het aan te bevelen om zelfs enkele dieren met een zogenaamde 'doorgeslagen rug' ofwel, wat zwart in de witte partijen, aan te houden voor de fokkerij.

Rechts: Opgroeïende Lakenvelders. Foto Henk Meijers.

Natuurlijk kan een enkel fout veertje voor de tentoonstelling weggehaald worden; als er echter teveel miskleurige veertjes worden verwijderd, zal het donkere dons zichtbaar worden en is het middel erger dan de kwaal.

Een ander probleem, wat nog al eens voorkomt, is dat de hennen sporen hebben; een euvel wat slechts door strenge selectie op te lossen is.

Links: Hen van J. Bosman. Oneto 2006. Foto: Dirk de Jong.

**Links: Paar Lakenvelders.
Eigenaar: J. v.d. Salm.
Foto: Dirk de Jong.**

U ziet dus dat het fokken van Lakenvelders en Lakenvelder krielen een hele uitdaging is. Er zullen veel kuikens gefokt moeten worden om een goede selectie te kunnen maken, maar des te groter is de voldoening als u een juweel van een Lakenvelder in de tentoonstellingskooi kunt brengen. Maar ook, of misschien wel vooral geschikt voor de 'liefhebber'. Een

toom Lakenvelders op een grasveld vormt immers een schouwspel waarop de echte liefhebber niet spoedig uitgekeken raakt. Qua schoonheid kunnen de Lakenvelders het gemakkelijk opnemen tegen welk ander binnen- of buitenlands ras ook. Bovendien zullen Lakenvelders bij een goede verzorging even goed gedijen als elke andere raskip.

Rechts: Lakenvelder krielhaan, blauw getekend. Foto: Henk Meijers.

Tot slot

Middels deze kleine opsomming van geschiedkundige feiten en veronderstellingen, hoop ik u enig inzicht te hebben gegeven in het ontstaan van het Lakenvelder hoenderras. Welke theorie de meest acceptabele is, laat ik aan lezers oordeel over.

Verder hoop ik dat ik met dit artikel toch weer wat meer belangstelling voor dit ras gewekt heb.

Heeft u interesse? Neem dan eens contact op met de Nederlandse Lakenvelder- en Vorwerk Speciaalclub, secretaris H. Morijn, e-mail h.morijn@quicknet.nl

Met dank aan Henk Meijers, o.a. Lakenvelderfokker, zie ook zijn bijzondere website <http://home.hetnet.nl/~h.meijers/index.html>